

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความฉลาดทางอารมณ์ เป็นศักยภาพทางสมองที่สามารถปรับเปลี่ยนเรียนรู้ และพัฒนาให้ดีขึ้นได้ การกระทำหลายครั้งในชีวิตของคนเราจึงมีที่มาจากภาวะอารมณ์ มากกว่าเรื่องเหตุผลเพียงอย่างเดียว เพราะโดยแท้จริงแล้วไม่ว่าในการกระทำใด ๆ ก็ตาม ความฉลาดหรือเขาวนปัญญา จะไม่มีความหมายเลย หากปราศจากความฉลาดทางอารมณ์เข้ามามีส่วนร่วมด้วย ดังนั้นคนที่มี ความฉลาดทางอารมณ์สูง หรือมีทักษะทางอารมณ์ที่ได้รับการพัฒนามาเป็นอย่างดีจะเป็นคนที่ สามารถรับรู้เข้าใจและจัดการกับความรู้สึกของตนเองได้ดี รวมทั้งเข้าใจความรู้สึกของคนอื่น จึงมัก ประสบความสำเร็จ มีความพึงพอใจในชีวิต พร้อมทั้งสามารถสร้างสรรค์งานใหม่ ๆ ออกมาได้ เสมอ ซึ่งตรงข้ามกับคนที่ไม่สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้มักจะเต็มไปด้วยความขัดแย้ง ภายในจิตใจ จึงทำให้ขาดสมาธิในการทำงานและมีความคิดที่หมกมุ่น กังวล ไม่ปลอดโปร่ง และเป็น สาเหตุที่ทำให้บุคคลนั้นไม่สามารถปรับตัวในการดำเนินชีวิตได้ นักวิจัยในปัจจุบันต่างกล่าวว่า เขาวนปัญญา มีส่วนเกี่ยวข้องต่อความสำเร็จในชีวิต เช่น การเรียน หรือการทำงานเพียง ร้อยละ 20 เท่านั้น นอกนั้นเป็นปัจจัยด้านอื่น ๆ ซึ่งรวมถึงความฉลาดทางอารมณ์ (กรมสุขภาพจิต, 2547)

จากการที่ความฉลาดทางอารมณ์ เป็นปัจจัยสำคัญต่อการประสบความสำเร็จ ในการดำเนิน ชีวิตในปัจจุบัน การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์จึงเป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างยิ่งในการปลูกฝังและ ส่งเสริมเยาวชนไทยให้มีลักษณะดังกล่าว จากการศึกษาพบว่าทักษะทางดนตรีสามารถพัฒนาความ ฉลาดทางอารมณ์ได้ เพราะเสียงของดนตรีเป็นเสียงที่มีพลังอำนาจ จังหวะและเสียงของดนตรีทำให้ เกิดคลื่นที่มีความสั่นสะเทือนที่แตกต่างกัน เมื่อใดที่จังหวะการสั่นสะเทือนของคลื่นในแต่ละบุคคล ถูก ปรับให้ช้าลงใกล้เคียงกับจังหวะของคลื่นในจักรวาลได้มาก ผู้นั้นจะมีชีวิตอยู่อย่างมีความสุข (เกียรติวรรณ อมาตยกุล, 2530) นอกจากนี้ยังพบว่าการฟังดนตรีที่มีจังหวะราบเรียบไม่เร็วจนเกินไป เช่นดนตรีไทย จะทำให้สมองหลั่งสารแห่งความสุข สามารถลดความเครียดทั้งร่างกายและจิตใจ ทำให้ มีสมาธิ มีจิตใจที่สงบ ยิ่งกว่านั้น ดนตรียังทำให้สมองคนเรามีการพัฒนา เกิดความงามทั้งภายในและ ภายนอก (ดุขฎี พนมยงค์, 2539) กระบวนการดังกล่าวสอดคล้องกับกิจกรรมการฝึกดนตรีและตรง กับแนวคิดของ วิชัย วงษ์ใหญ่ ที่กล่าวว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการกระทำ (Active Learning) โดยนำการเคลื่อนไหว การปฏิบัติ การใช้ดนตรี ศิลปะเข้ามาผสมผสานในการจัดการ เรียนรู้ จะทำให้ผู้เรียนมีความสุข และเพิ่มการเรียนรู้มากขึ้น (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2543) โดยเฉพาะ

ดนตรีไทยซึ่งมีลักษณะพิเศษ คือมีระยะห่างของโน้ตเท่ากัน ต้องอาศัยการแปรทำนอง และใช้การท่องจำ (เฉลิมศักดิ์ พิกุลศรี, 2542) จึงคล้ายกับการเจริญสมาธิในทางพุทธศาสนา (ศิริ วิชเวช, 2549) ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำทักษะทางดนตรีไทย มาพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา เนื่องจากกระบวนการฝึกทักษะดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัย ความรับผิดชอบ ความอดทน การมีสมาธิ การแก้ไขปัญหา ตลอดจนความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ทั้งเสียงดนตรียังก่อให้เกิดความอ่อนโยนทางจิตใจ อันเป็นองค์ประกอบของความฉลาดทางอารมณ์ ทั้งนี้จากการศึกษาของ ณรุทธิ์ สุทธจิตต์ พบว่า การนำเทคนิคการเรียนรู้ดนตรีเชิงทักษะด้านการฟัง การอ่านโน้ตดนตรี และการบรรเลงเครื่องดนตรี สามารถพัฒนาการคิดของเด็กได้ (ณรุทธิ์ สุทธจิตต์, 2541) ส่วนงานวิจัยของ วาสนา ไยโหม (2547) ที่ศึกษาผลของการฝึกประสบการณ์ดนตรีเชิงทักษะที่มีต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนवासुเทวี เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร พบว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกประสบการณ์ดนตรีเชิงทักษะมีความคิดสร้างสรรค์มากกว่านักเรียนที่ไม่ได้ฝึกประสบการณ์ดนตรีเชิงทักษะ

จากที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่าทักษะทางดนตรี สามารถพัฒนาคุณลักษณะที่สำคัญของความฉลาดทางอารมณ์ได้อย่างเด่นชัด ผู้วิจัยเห็นว่าประโยชน์ดังกล่าวจะเป็นผลดีต่อเยาวชนไทยในอนาคต จึงทำการศึกษาเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) ระดับมัธยมศึกษา โดยมีมุ่งหวังให้เป็นต้นแบบในการส่งเสริมและพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของเยาวชนต่อไป

2. คำถามในการวิจัย

การใช้ดนตรีไทยเชิงทักษะ สามารถพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) ระดับมัธยมศึกษา ได้หรือไม่

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลของการใช้ดนตรีไทยเชิงทักษะต่อการพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) ระดับมัธยมศึกษา

4. สมมติฐานการวิจัย

นักเรียนที่ได้รับการฝึกดนตรีไทยเชิงทักษะ มีระดับความฉลาดทางอารมณ์สูงขึ้นหลังการทดลอง

5. ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้กำหนดขอบเขตในการวิจัย ดังนี้

5.1 ประชากร

นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 208 คน ประจำปีภาคต้น ปีการศึกษา 2549

5.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 16 คน ประจำปีภาคต้น ปีการศึกษา 2549

5.3 ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่

ตัวแปรต้น คือ การฝึกดนตรีไทยเชิงทักษะ

ตัวแปรตาม คือ ความฉลาดทางอารมณ์

6. คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

6.1 ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง ความสามารถทางอารมณ์ในการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ และมีความสุข ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่

6.1.1 ด้านดี หมายถึง การควบคุมอารมณ์ รู้จักเห็นใจผู้อื่น และมีความรับผิดชอบต่อสังคม สามารถวัดได้โดยแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต

6.1.2 ด้านเก่ง หมายถึง ความสามารถในการรู้จักและเข้าใจตนเอง มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สามารถตัดสินใจและแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น สามารถวัดได้โดยแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต

6.1.3 ด้านสุข หมายถึง การดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข สามารถวัดได้โดยแบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของกรมสุขภาพจิต

6.2 การพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง กระบวนการส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามารถทางอารมณ์ในการใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ และมีความสุข โดยการฝึกดนตรีไทยเชิงทักษะเป็นสื่อในการพัฒนา

6.3 ดนตรีไทยเชิงทักษะ หมายถึง การฝึกทักษะทางดนตรีไทยโดยการปฏิบัติ ได้แก่ การอ่านโน้ตดนตรี การร้อง การฟัง และการบรรเลงเครื่องดนตรี

6.4 กลุ่มตัวอย่าง หมายถึง นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น (ศึกษาศาสตร์) ระดับมัธยมศึกษา จำนวน 16 คน ประจำภาคต้น ปีการศึกษา 2549

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 7.1 กลุ่มตัวอย่างได้มีระดับความฉลาดทางอารมณ์สูงขึ้น
- 7.2 ได้รูปแบบของการฝึกดนตรีไทยเชิงทักษะเพื่อพัฒนาความฉลาดทางอารมณ์
- 7.3 สามารถนำการฝึกดนตรีไทยเชิงทักษะไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์อื่นๆ เช่นความมีวินัย ความรับผิดชอบ ฯลฯ